

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
Факультет цивільної та господарської юстиції
Кафедра цивільного процесу

*До 150-ї річниці з дня відкриття першої
судової палати у м. Одеса*

Новели цивільного процесуального законодавства: ПРЕДСТАВНИЦТВО

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

м. Одеса, 16 травня 2019 року

Одеса
Фенікс
2019

УДК 347.9

Н 72

Укладачі:

Голубєва Н. Ю. – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільного процесу, професор кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Островська Л. А. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного процесу Національного університету «Одеська юридична академія»;

Коробенко О. О. – асистент кафедри цивільного процесу Національного університету «Одеська юридична академія»;

Сатановська О. В. – старший лаборант кафедри цивільного процесу Національного університету «Одеська юридична академія».

Новели цивільного процесуального законодавства:
Н 72 представництво : матер. Міжнар. наук.-практ. конфер. ; до 150-ї річниці з дня відкриття першої судової палати у м. Одеса (м. Одеса, 16 травня 2019 року) / за заг. ред. д.ю.н., проф. Н. Ю. Голубєвої. – Одеса : Фенікс, 2019. – 200 с.

Укр. та франц. мовами

ISBN 978-966-928-404-4

УДК 347.9

Матеріали видано за авторською редакцією.

Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники, рецензенти та структурні підрозділи вищих навчальних закладів та установ, які рекомендували ці матеріали до друку.

ISBN 978-966-928-404-4

© Національний університет «Одеська юридична академія», 2019

Бакаянова Нана Мізенівна

*доктор юридичних наук, завідувач кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія», адвокат,
секретар дисциплінарної палати кваліфікаційно-дисциплінарної комісії
адвокатури Одеської області*

**ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНСТИТУЦІЙНОЇ РЕФОРМИ
ЩОДО ПРЕДСТАВНИЦТВА ОРГАНІВ ДЕРЖАВИ
ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У СУДАХ**

Конституційна реформа правосуддя 2016 р. передбачила виключне право адвокатів на здійснення представництва осіб у судах. Відповідно до ч. 1 пп. 11 п. 161 «Перехідних положень» Конституції України, представництво органів держави та органів місцевого самоврядування у судах з 1 січня 2020 р. покладається виключно на прокурорів та адвокатів.

Проблеми здійснення адвокатами представництва органів держави та органів місцевого самоврядування у судах з 1 січня 2020 року тривалий час знаходяться під прицільною увагою юридичної спільноти. Виникають запитання, чи здатна адвокатура забезпечити правовою допомогою у судах органи держави та місцевого самоврядування; чи є нові законодавчі підходи до регламентації права мати представника ефективними; як бути з юрисконсультами, які є державними службовцями, проте мають свідоцтво про право на заняття адвокатської діяльності, яке зупинено в силу вимог ст. 7 Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»?

Нами вже висловлювалися пропозиції стосовно розширення змісту поняття самопредставництва юридичної особи шляхом внесення доповнень до процесуальних кодексів, зокрема й до ст. 58 ЦПК, – наділення юридичної особи правом брати участь у справі не лише через свого керівника або члена виконавчого органу, уповноваженого діяти від її імені відповідно до закону, статуту, положення, але також й через юрисконсульта за дорученням керівника (самопредставництво юридичної особи) [1, с. 13]. Ми зазначали й те, що стрімке підвищення попиту на отримання статусу адвоката у

працівників юридичних служб державних органів та органів місцевого самоврядування, не вирішить проблему забезпечення належного представництва органів держави та органів місцевого самоврядування у судах, якщо запровадити статус адвоката-державного службовця у відповідності до ст.30 проекту Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» № 9055 від 6 вересня 2018 р. Ідея перебування адвокатів на державній службі та на посадах в органах місцевого самоврядування підриває міжнародні принципи здійснення адвокатської діяльності, принцип незалежності адвокатури, проголошений ст.131² Конституції України [2, с.257].

Проте, наближаючись до 2020 року, правознавці вказують й на інші дискусійні питання здійснення адвокатами представництва осіб у судах. Зокрема, у юридичній літературі висловлено думки про те, що помилковим є розуміння поняття представництва адвокатурою «іншої особи в суді», серед яких мають бути держава і органи державної влади [3], підтримано точку зору, що завдання адвокатури та її функціональне призначення не відповідають здійсненню такого представництва, а статус представників позбавляє прокурора або адвоката його професійних властивостей [3; 4].

Висловлені точки зору є надзвичайно дискусійними, насамперед, виходячи з того, що органи держави та органи місцевого самоврядування є юридичними особами публічного права. Обґрунтованим є застосування до органів державної влади та органів місцевого самоврядування статусу юридичних осіб при розгляді справ у судах. Крім того, держава також діє у процесуальних правовідносинах саме в якості юридичної особи. З цих підстав, теза про те що державу та органи держави не слід відносити до змісту поняття «іншої особи в суді» (ст.131² Конституції України) потребує належної аргументації.

Завдання адвокатури мають державне значення та відображують публічний інтерес суспільства. Адвокатська діяльність в конституційному, кримінальному, цивільному, господарському, адміністративному процесі, при розгляді справ про адміністративні правопорушення, надання інших видів правничої допомоги

спрямовані не лише на задоволення інтересу однієї окремої особи, але й на реалізацію принципів судочинства, принципів правової держави, забезпечення взаємодії суспільства та держави.

Включення норми про діяльність адвокатури до Розділу VIII «Правосуддя» Конституції України підкреслює публічний характер її функцій. Адвокатура, взаємодіючи із судом і прокуратурою, забезпечує досягнення мети правової, демократичної, соціальної держави з захисту прав, свобод та інтересів людини. Незалежність адвокатури від держави не впливає на публічно-правовий зміст правовідносин, який є притаманним здійсненню адвокатської діяльності, є міжнародним стандартом її функціонування, обов'язковою умовою ефективного захисту та надання правової допомоги.

Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» у ст. 19 визначає можливість держави, органів державної влади, органів місцевого самоврядування бути довірителями адвоката: у переліку видів адвокатської діяльності є надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань, правовий супровід діяльності юридичних і фізичних осіб, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, держави (п.1 ч.1); представництво інтересів фізичних і юридичних осіб, держави, органів державної влади, органів місцевого самоврядування в іноземних, міжнародних судових органах (п.7 ч.1); представництво інтересів фізичних і юридичних осіб у судах під час здійснення цивільного, господарського, адміністративного та конституційного судочинства, а також в інших державних органах, перед фізичними та юридичними особами (п. 6 ч.1).

Разом з тим, текст п. 7 ч.1 ст.19 потребує більш чітких формулювань, у зв'язку з чим доцільно викласти його у наступній редакції: «представництво інтересів фізичних і юридичних осіб, держави, органів державної влади, органів місцевого самоврядування у судах під час здійснення цивільного, господарського, адміністративного та конституційного судочинства, в іноземних, міжнародних судових органах, якщо інше не встановлено законодавством іноземних держав, статутними документами міжнародних судо-

вих органів та інших міжнародних організацій або міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України».

Внесення змін до процесуального законодавства щодо інституту самопредставництва та до законодавства про адвокатуру та адвокатську діяльність щодо видів адвокатської діяльності дозволить вирішити проблеми реалізації конституційних положень щодо здійснення адвокатами представництва держави, органів державної влади та органів місцевого самоврядування у судах.

Список використаної літератури:

1. Бакаянова Н.М. Про необхідність вдосконалення правового регулювання самопредставництва особи у суді // Реформування цивільного процесуального права в умовах інтеграційних процесів в Україні: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції ім. Ю. С. Червоного (м. Одеса, 16 листоп. 2018 р.) / укл. Стоянова Т.А., Цал-Цалко Ю.Ю., Коробенко О.О., Сагановська О.В., Фенікс, 2018. – С. 9-13.
2. Бакаянова Н.М. Виклики та проблеми реформування адвокатури в Україні // II Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні», 18-19 жовтня 2018 р., м. Чернівці. – С. 256-259.
3. Селіванов А., Карпунцов В. Конституційна реформа правосуддя: у перехідних положеннях Конституції України виявлено недоречності. – Голос України. – 2 лютого 2019 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.golos.com.ua/article/313208>
4. Рябченко О. Конституційна модель процесуального представництва потребує реальних оцінок. – Голос України. – 9 лютого 2019 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.golos.com.ua/article/313568>

Давидова Ірина Віталіївна

*доктор юридичних наук, професор кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ДО ПИТАННЯ ПРО ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СУДОВОМУ ПРОЦЕСІ

Україна, як і весь світ, стрімко рухається вперед у напрямі побудови якісного інформаційного суспільства, зокрема, такого суспільства, однією з ознак якого є переведення максимальної